

Arkeologiintresserade går runt i Rösarings labyrint, som har ett storartat läge med vid utsikt över Norra Björkfjärden. Det vilade ett nästan magiskt överljus vid labyrinten denna dag,

Foto: Populär Arkeologi

Vandring längs tusenårig processionsväg

Arkeologidagen samlade intresserade vid en av de få kända processionsvägarna i Skandinavien, Rösaring i Uppland.

av **BIRGITTA GUSTAFSON**

Börje Sandén känner trakten kring Upplands Bro som sin egen ficka och han leder en intresserad skara till Rösaring under årets arkeologidag, en manifestation som äger rum i augusti varje år runt om i landet och då allmänheten inbjuds att ta del av den senaste forskningen och undersökningarna inom arkeologin.

Platsen är känd sedan länge. Här finns bronsåldersrösen, skärvtenshögar, järnåldersgravar och en av våra största labyrinter. Men det var när en familj från Bro var ute i skogen i slutet på 1970-talet som de upptäckte att det längs åsen låg två stensatta rader. 1979 började man därför att uppta nya arkeologiska undersökningar.

Teckning av Jahn Kraft av den stora labyrinten. Kartorna på motsstående sida visar Rösarings strategiska läge och processionsvägen.

Och visst, det visade sig vara en 540 meter lång stenkantad förhistorisk väg. Anlagda vägar före medeltiden är sällsynta i Norden, dessförinnan användes upptrampade stigar och hålvägar, och framför allt vat-

tenleder. Man kan därför anmä att vägen som nu grävdes fram använts som en processionsväg. Religiösa processioner har förmodligen funnits sedan bronsåldern och upphörde här uppe i norr egentligen inte förrän reformationens intåg på 1500-talet. Men det är ytterst sällan som de har påträffats vid utgrävningar.

Börje Sandén visar oss stora gropar vid sidan av den stensatta vägen, de ligger med 4-5 m mellanrum. "Nej, det är inga stolthål", säger han, "groparna är undersökta, men vi har inte kommit på vad de använts till". Att de bör ha hört till processionen är han övertygad om, kan de ha använts som stora skålgropar med tända eldar, funderar han och uppmanar nutidens

processionsdeltagare att själva använda sin fantasi för att få svar på frågan. Redan i de äldsta beskrivningarna av Rösaring nämns att "här har fordom varit ivrigt offerande till avgudarna".

Börje Sandén tar också den romerske historieskrivaren Tacitus till hjälp när han försöker utröna om Nerthusmyten, fruktbarhetsmyten, kan vara den som förhärskat i Rösaring. Tacitus ger nämligen konkret beskrivning av en processionsgång och hur avbilden av Nerthus av de utvalda prästerna efter processionen förs tillbaka till en sjö där rituell tvättning äger rum. "En sådan fanns i förlängningen av Rösarings

processionsväg, en dödisgrop vid Djupdal, som numera är landförhöjd, men som skulle kunna passa in", säger Börje Sandén. Vad som passar in på Nerthusmyten är själva labyrinten, en av de äldsta i Sverige, processionsvägen, samt ortnamnen Härnevi och Ullevi i närheten, vilka tyder på att fruktbarhetsriter ägt rum.

En av de mer spektakulära upptäckterna kring Rösaring har koppling till himlakropparna, i detta fall månens gång. Astronomen Curt Roslund har pekat på dess betydelse i riter. Tacitus angav att månen en gång vart 19e år befinner sig lågt stående exakt i söder. Börje Sandén håller upp

ett magnifikt foto taget vid ett experiment den 10-11 juli i år som visar detta sällsynta måntillfälle. Månen låg under några minuter rakt över processionsvägen med den stora gravhögen som fond.

Börje Sandén är drivande i det livaktiga Upplands-Bro kulturhistoriska forskningsinstitut, UKF, som tillsammans med Stockholms läns museum och arkeologen Peter Bratt, Stockholms läns hembygdsförbunds arkeologisektion och de lokala hembygdsföreningarna i Upplands-Bro sedan 1996 bedriver ett arkeologiskt forskningsprojekt om Rösaring, dess betydelse, funktion och sammanhang under forntiden. En rapport, "Arkeologiska undersökningar vid Rösaring", och mer info kan nås genom UKF:s hemsida: www.ukfors.se

karta: John Kraft

Den stensatta vägen var sannolikt ämnad för en religiös procession, kanske som den rekonstruerade Osebergssonaden, med hästar, vagnar (Osebergavagnen nedan) och människor. Nederst visar Börje Sandén månfotot som togs i juli i år.

foto: Johnny Ljung

foto: Universitetets Oldsaksamling, Oslo

